

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНОЇ НАУКИ

DOI 10.31558/2617-0248.2021.6.1

УДК 304:37.394

**ФЕНОМЕН ГЛУПОТИ: ВІД ПОЛІТИЧНОГО ХАОСУ
ДО ПОЛІТИЧНОГО РАЦІОНАЛІЗМУ**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2988-620X>**Мацишина І. В., д. політ. н., професор Донецького національного університету
імені Василя Стуса**

Коли світ на початку XX століття знаходився у вирі Першої світової війни, а Російська імперія демонструвала неготовність до воєнних дій, інфляцію та протестний настрій всередині країни, 1 жовтня 1916 р. на засіданні Державної думи лідер кадетів Павло Мілюков виступив з історичною промовою. Членам парламенту він нагадав про 1915 рік, рік політичної кризи, коли була створена слідча комісія стосовно воєнного міністра Володимира Сухомлинова, якого вважали зрадником через поразку на фронтах. Сухомлинова було звільнено, а міністром внутрішніх справ, а пізніше і міністром закордонних справ, було призначено ненависного Бориса Штюрмера. Тому довіра до влади, яка на деякий час була встановлена серед військових, на 1916 рік знов була втрачена. Павло Мілюков, посилаючись на закордонну пресу, вказав на обізнаність Німеччини стратегічною політикою Росії та саботаж російської влади в організації надійного тилу та військового наступу на фронті. «Коли з усе більшою наполегливістю Дума нагадує, що, треба організувати тил для успішної боротьби, а влада продовжує твердити, що організувати, – значить організувати революцію, і свідомо віддає перевагу хаосу та дезорганізації – що це, дурість або зрада?» – звернувся з таким питанням до членів Думи П. Мілюков [4].

Природна нездатність влади організувати інституційну діяльність та безглузда політика політичних лідерів як практична некомпетентність політичного менеджменту, піднімає питання осмислення феномену глупоти у політичному вимірі. З'ясувати політичну природу дурості є метою цієї статті.

Ключові слова: глупота, дурень, розум, політичні процеси, політичний режим.

Matsyshyna I. V. The phenomenon of stupidity: from political chaos to political rationalism

When the world was in the midst of the First World War in the early twentieth century, and the Russian Empire was showing unpreparedness for war, inflation and protest mood inside the country, on October 1, 1916 at a State Duma Cadet leader Pavel Milyukov delivered a historic speech. He reminded members of parliament of 1915, the year of the political crisis, when a commission of inquiry was set up against Defense Minister Volodymyr Sukhomlynov, who was considered a traitor due to his defeat on the fronts. Sukhomlynov was fired, and the hated Boris Sturmer was appointed Minister of the Interior and later Minister of Foreign Affairs. Therefore, the confidence in the government, which for some time was established among the military, in 1916 was lost again.

Pavlo Milyukov, referring to the foreign press, pointed to Germany's awareness of Russia's strategic policy and the sabotage of the Russian government in organizing a reliable rear and military offensive at the front. "When the Duma insists with increasing persistence that the rear must be organized for a successful struggle, and the authorities continue to say that to organize means to organize a revolution, and consciously prefers chaos and disorganization, what is it, stupidity or betrayal?" – P. Milyukov addressed such a question to the members of the Duma [4].

The natural inability of the government to organize institutional activities and the senseless policy of political leaders as a practical incompetence of political management, raises the question of understanding the phenomenon of stupidity in the political dimension. The purpose of this article is to find out the political nature of stupidity.

Keywords: stupidity, fool, reason, political processes, political regime.

Сучасні політичні процеси, що відбуваються не тільки в Україні, але й у світі, вказують на те, що глупота пронизує наше сприйняття та політичну практику. Здається, ми звикли звинувачувати політичну еліту або її електорат у нерозумних діях, наділяючи їх епітетами глупоти. Проблема полягає в тому,

що суцільна критика глупоти політиків створює суспільне враження або підсвідому суспільну думку про те, що у політичному просторі глупоти може і не бути, якщо при владі не будуть дурні. Час від часу лунають ідеї про створення певного фільтру, щоб дурні не мали можливості приймати участь у політичних перегонах. Одрозуміти хоча б окреслити поняття дурня у політичному вимірі – це політик, дії якого у межах його політичної відповідальності порушують принцип діяльності інститутів влади через законодавчі або виконавчі деструктивні дії. Чи насправді позбавлення від дурних політиків може вплинути на розвиток демократичного та економічного рівня країни? Чи не може така риторика стати новою утопією та підвищити рівень політичного популізму у нашій країні? Ці питання змушують шукати відповіді у філософських роздумах С. Бранта, Е. Роттердамського, М. Монтеня, Р. Декарта, І. Канта, А. Шопенгауера, Ж.П. Сартра, Б. Рассела, Д. Кракауера, Х.А. Маріна, Б. Такмана та інших, які приділяли свою увагу людській глупоті. Тому ця стаття має більш теоретичне осмислення феномену глупоти, де буде розглядатися лише одна аналітична лінія, що не виключає наявності інших. Аналіз робіт Аристотеля, Ф. Бекона та І. Канта дозволяє побачити джерело глупоти у розумових здібностях людини. Що може свідчити про те, що глупота не може бути лише пріоритетом відсутності розумової функціональності людини.

В своєму трактаті про душу Аристотель вказує на те, що вона має три сили: почуття, розум та прагнення. Іноді вони призводять до нерациональних дій людини. «Між тим прагнення рухається іноді проти розмірковування: бажання теж є прагненням. Розум завжди правильний, прагнення як і уява може бути то правильним, то неправильним. Тому призводить до руху завжди предмет прагнення» [1, с.443]. Так душа людини має як розумну частину, так і нерозумну, а її здібність до емоцій підштовхує людину робити нерациональні вчинки.

Аналізуючи наявність розуму у людини та порівнюючи людину з твариною, у Аристотеля Бог є розум, в якому є активні та пасивні елементи. Активний елемент – це коли думка стає дією споглядання. Дія споглядання актуалізується на теоретичному рівні (коли відбувається пізнання) та практичному рівні (коли досягаються цілі). Тому найвища думка – це думка теоретична і розум тут виконує свої раціональні функції в той час, коли на практичному рівні можуть відбуватися збої системи.

Ставлення до глупоти як частини розуму можна побачити через критику самого розуму, яку в свій час здійснив Френсіс Бекон. Він вказує на «практичну мудрість», яка має два види: «одна – справжня й здорова, інша – негідна й хибна, яку Соломон не боїться назвати дурістю» [2, с.443]. Перший вид стосується тих, хто заздалегідь очікує випробування та перешкоди та готовий до небезпек, «приймає до уваги незлічену безліч інших обставин» [2, с.443]. Другий вид цілком залежить від хитрості та залежить від обману інших людей й можливості використовувати це у власних інтересах. Такий вид мудрості є дурним. Тому що, по-перше, немає ніяких правил, на які ця мудрість може спиратися (кожного разу потрібні нові хитрощі, оскільки старі втрачають свою силу); по-друге, втрачається довіра.

Мудрість минулих часів, на його думку, була або великою, або щасливою. Тому, що її можна передати у вигляді метафор, тропів, міфів, які б мали повчати людей. Наприклад, міф про Юнону, яка вмовила богів дозволити їй народити без Юпітера, народила Тифона – жахливе чудовисько. Коли Тифон переміг Юпітера (вирізав жили рук та ніг і залишив спотворене тіло вмирати), Меркурій врятував Юпітера (викрав жили рук та ніг та повернув їх Юпітеру) [3, с.242]. Врешті решт Юпітер переміг Тифона. Цей міф про долю правителів та протести, які трапляються час від часу у державах. І Тифон є символом протестної сили, яка має свій початок від самої політики держави. Вирізані м'язи вказують на втрату інструментів влади. І вони повертаються, коли є союзники (у вигляді Меркурія). «Мудримі указами та добрими промовами примиряють розум та прагнення підданих і в решті решт досягають ентузіазму через пожертвування і знову в усьому знаходять свій авторитет» [3, с.243]. Або, міф про Нарциса, як про любов до себе, що заважає суспільній діяльності, оскільки людина не прагне робити суспільство щасливішим за себе. Коли у Демосфена запитали, який дар потрібен оратору, він відповів: «Жест» (в інших трактовках «Жвавість»). Тому що, як пише Бекон, для людини більш природні глупота, ніж мудрість, а звідси і якості, що полоняють людську глупоту, мають найбільшу силу впливу [2, с.443].

Розум прагне пізнати всесвіт, але йому заважають так звані «ідоли». До першого рівня Ф.Бекон відносить «ідоли роду», що знаходяться в самій природі людини та суспільства. Вони схожі на дзеркало, що відображає дійсність крізь призму людської природи і всі речі вже розуміються у спотвореному вигляді. А звідси й трактування світу відбувається через суб'єктивний вимір і через таку спотвореність світ набуває свого значення. Тут можна говорити про антропоморфізм світогляду, коли уявлення про процеси та явища виникають з власного досвіду або з досвіду інших людей.

Другий рівень – ідоли печери, стосується оми о кожної людини. Крім власних помилок у кожного є своя печера, яка спотворює світ природи. Це залежить і від виховання, навчання, авторитетів. Тому ставлення до всесвіту пов'язано з власним бекграундом людини. Цей образ Бекон запозичив у Платона (його робота «Держава»). Філософ Ельвіра Спіріна вказує, що з ідолами печери у Бекона пов'язані забобони та помилки, які є наслідком двох способів мислення – диференційного та гармонізації. Диференційний спосіб мислення спирається на протиріччя. А гармонізація, навпаки, спрямована не помічати відмінності протилежностей у суспільних явищах. Спрощення в обох випадках зводиться до формули «друг-ворог». «Біполярні стереотипи, якими в даному випадку керується індивід, загострюють обставини в соціальній та політичній сфері, заважають йому тверезо та реалістично оцінити наміри і цілі інших соціальних груп», – пише вчена [8, с.125].

Третій рівень – ідоли площі, є наслідком кооперації завдяки мові. Але Ф. Бекон пише, що «слова встановлюються згідно розумінню натовпу» [3, с.19]. Слова, за його думкою, призводять до суперечок та непорозуміння, що більше призводить до хаосу та звуженого сприйняття світу. Люди більше вірять словам, а самі слова вступають у протиріччя з розумом. Іншими словами, мова встановлює обмеження. Ідоли площі мають два різновиди: назви неіснуючих речей (які стосуються вигадок) та назви існуючих речей. Назви неіснуючих речей походять від порожніх та хибних теорій. У політичній площині це можуть бути такі слова, як «свобода», «справедливість», «представництво», «делегування» тощо. Значення таких слів має відносний смисл до контексту і часто політики маніпулюють цими поняттями. Як пише Е. Спіріна, «їх значення встановлюється в результаті домовленості і в міру необхідності може змінюватися. Тому не існує назавжди визначеного, істинного значення» [8, с. 126].

Четвертий рівень – ідоли театру, походять від доказів. Але самі закони логіки походять від розповіді, яка вигадана для сцени. Їхня мета сподобатися публіці і нічого спільного з правдою тут немає. Теж саме можна сказати і щодо релігії, теології, філософії і так далі. Тому помилкова філософія будується на софістиці, емпіриці та забобонах. Ф.Бекон вказує, в першу чергу, на Аристотеля, який своєю діалектикою згубив філософію. Він більше опікувався тим, щоб мати відповіді та слова, ніж знайти істину. Він побудував філософію з категорій, але не звернувся до досвіду, а його фізика побудована на діалектиці. Емпірична школа ще більше привнесла невігластва, тому що її досвід виявився вузьким. А забобонність (яку Бекон поєднує з теологією) взагалі призводить до шкоди, оскільки розум людини більше піддається враженням від вигадок, ніж враженням від аргументованих понять та доводів. Це є у Піфагора, Платона, Святому Письмі. Тому фантастична філософія схожа з єретичною релігією.

Всі чотири ідоли розуму не є властивістю людини від народження, а відкрито передаються через суспільні відношення та підкріплюються мінливими законами доказів та вигаданими теоріями. А тому, на думку Ф.Бекона, ці ідоли спотворюють розум. Звідси глупота не може виникати поза межами розуму, вона є його частиною.

Ідея Бекона, що глупота є частиною раціональності, була розвинута І. Кантом, який протиставив здатність судження розуму. Наявність розуму не може бути гарантією позбавлення від нераціональних вчинків. Навпаки, розум без судження створює сприятливі умови для глупоти, яка маскується у так би мовити зважених розумних рішеннях. Здатність судження розуму не можна заповнити ніякої школою, так як школа може і обмеженому розуму дати певні правила, які запозичені з історії та досвіду людства. Але здатність користуватися цими правилами є не у всіх. Звідси цінність такого мудрого надбання нівелюється. «Тому лікар, суддя або політик може мати в своїй голові настільки багато чудових медичних, юридичних або політичних правил, що сам здатний бути гарним вчителем у своїй області, і тим не менш в застосуванні їх легко може припускатися помилок» [5, с.121]. Глупота – це відсутність здатності судження і проти цього недоліку немає ліків – така думка німецького філософа.

Дослідник когнітивних наук Гарвардської вищої школи Говард Гарднер, який відомий своєю теорією множинного інтелекту, в статті «Глупота та три рівні інтелекту», вважає, що інтелект можна визначити трьома окремим способами: інтелект як властивість тварин, як індивідуальна відмінність і як спосіб вирішення проблем. Якщо дорівняти ці три способи до глупоти, то можна побачити наступні висновки:

1) у першому випадку складно говорити про домінування глупоти тварин над глупотою людей. В деяких ситуаціях тварини не можуть робити те, що роблять люди, але є обставини, коли вони поведуть себе значно розумніше щодо інших своїх можливостей. Наприклад, орієнтація у просторі;

2) у другому випадку ми не можемо говорити, що одна людина дурніше за іншу, а більше маємо на увазі дві форми інтелекту. Коли «А» розумніший за «Б»;

3) у третьому випадку ми можемо говорити про використання мовного інтелекту, коли одна людина його використовує розумніше, ніж інша людина.

«Мій аналіз показує, що слово “дурень” не можна використовувати як загальну характеристику людини чи будь-якої іншої тварини. Ми повинні враховувати, які форми інтелекту існують і як людина розумно або нерозумно користується ним» [9, с.12].

Сучасні дослідження феномену інтелекту призвели до класифікацій різних типів інтелекту: емоційного, творчого, аналітичного, лінгвістичного і так далі, що дозволило Говарду Гарднеру розробити плуралістичну теорію множинного інтелекту. Концентруючи увагу на третьому способі інтелекту – способі вирішення проблем, Гарднер вказує, що розглядати наявність інтелекту треба у конкретних умовах, а не як тотальне домінування цієї здатності людини в усіх сферах. Вчений вказує на дев'ять типів інтелекту: екзистенційний, міжособистісний, логіко-математичний, лінгвістичний, просторовий, тілесно-кінестичний, музичний, натуралістичний, внутрішньо-особистісний. Використовуючи сильні сторони певного інтелекту, можна використовувати стратегії у вирішенні проблем спираючись на власні інтелектуальні ресурси. Щоб зрозуміти наявність певного типу інтелекту, Гарднер досліджував три сфери: як людина сприймає інформацію, яка у неї мотивація і як вона приймає рішення.

Висновки.

Сьогодні використання слова «глупота» застосовується часто як спосіб помилок у діях конкретної людини або соціальних інститутів. Тут мається на увазі, що наявність розуму або інтелекту цього б

не допустили. Але насправді глупотою є не брак знань, досвіду чи невігластво. Це як раз наявність розуму, яке має дуже вузьку здатність до судження в тих питаннях, які складні для певного інтелектуального рівня. Маючи широкий доступ до інформації, спираючись на широку пропаганду цінності консюмеризму, внутрішній механізм прийняття рішень сучасної людини далекий від раціонального. Парадокс знаходиться у тому, що розвиток науки та її популяризація у ЗМІ та соціальних мережах, призводить до того, що сучасне суспільство в цілому, та українська нація окремо, поводить себе безглуздо. Є багато інформації та можливостей отримувати освіту, а суспільство не стає від цього розумнішим.

Навіть коли відкинути релігійні догми, український суб'єкт у політичному просторі не здатен робити раціональні рішення. В той час, як підвищується прагнення контролювати власне життя та життя країни, сучасна людина приймає рішення спираючись на упередження, чутки і, звичайно, пристрастей страху. Гіпотеза про більше інформації для прийняття раціональних рішень сьогодні не є правильною. Навпаки, чим більше інформації, тим більше виникає протиріч і більше непорозуміння. Можливо, проблема полягає в тому, що сьогодні головною метою розуміння є не прагнення отримати знання, щоб бути розумним. А прагнення отримати інформацію, щоб бути правим. Звідси і питання політичної участі полягає в тому, що політичні суб'єкти здійснюють політичну дію не заради того, щоб встановити паритетність демократичного принципу (що висуває умови наявності політичних конкурентів). А заради того, щоб отримати перемогу. Тому будь яка загрозлива інформація, яка прогнозує зниження соціального та економічного рівня в наслідок перемоги певної політичної сили не впливає на результат політичної участі як зважений вчинок політичного суб'єкта. Суб'єкт політики навпаки, починає не сприймати таку інформацію. Тому, що його хвилює перемога тієї політичної сили, проти якої така інформація існує. Те, що правильно для одних, може бути кризою для інших.

Французький філософ Бернар Стіглер, аналізуючи розвиток сучасного суспільства, вказав на масовий процес деіндивідуалізації. Такий процес він пов'язує з владою медіа, яка змушує людину підлаштовуватися під тренди сьогодення. «Це не характеристика окремої частини суспільства. Людство в цілому весь час регресує в бік глупоти» [6]. Коли ми помиляємось, ми робимо висновки з нашого досвіду. Але ми знов і знов робимо помилки. У час цифрових технологій, коли штучний інтелект стає частиною суспільного життя, людина стає залежною від цих технологій. Тому, що форма спілкування через технології робить комунікатора частиною такої комунікації. Щоб змінити такий регрес, необхідно знайти інший підхід до використання техніки. Оскільки інформаційна ентропія несе загрозу екосистемі, що може призвести до знищення людства. Висновок вченого такий: чим більше наша залежність від штучного інтелекту, тим більше посилюється природна дурість людства.

Під впливом цифрових технологій сучасна людина змінює свої здібності впливати на світ. Тому, що мислення перетворюється на алгоритми, що маніпулюють потребами, а не бажаннями. «Бажання – це не просто чисті потреби, а щось більше. А алгоритми лише створюють потреби і маніпулюють нами, щоб ми обслуговували інтереси ринку» [6].

Вчений вважає, що сучасна глупота відрізняється від глупоти минулих століть. Вона стає більш організовуючою, тому що видає себе за знання. У цьому світлі дуже складно охарактеризувати останні епохальні події, такі як Brexit та президентство Трампа чи Зеленського. Як ми повинні ставитися про реакцію Європи, США та України на пандемію COVID-19, расову справедливість чи масову імміграцію? Ким є суддя Дніпровського райсуду Києва Микола Чаус: корупціонером чи постраждалим? Усі ці питання є випадками, коли механізми демократії подолання конфлікту виявляються неефективними та призводять до різних тлумачень та розумінь. Що ще більше розколює суспільства. І замість знань виникають нові питання.

Сьогодні все більше стає зрозумілим, що глупота має соціальне явище, як наслідок психологічного розвитку суб'єкта (і тут «ідоли» Ф.Бекона знов нагадують про себе). До того часу, поки суб'єкт не вступає у комунікацію (через слово або дію), глупота складно розпізнати.

Лінія аналізу походження глупоти від розуму вказує на те, що глупота має раціональний характер. Протиставлення її до розуму може бути великою помилкою. Тому, що у цьому випадку глупота отримує негативну характеристику та автоматично переноситься у ранг здатностей людини, яка неосвічена або нерозумна. Невігластво, ще одна характеристика глупоти, що теж протиставляється до розуму. Але політична історія людства вказує на те, що багато дурних речей здійснювалися розумними політиками. Які мали/мають освіту та виховання.

Розкриваючи цю неминучість, можна припустити, що глупота є проблемою не тільки політики, але й мислення. Ми стаємо дурними, тому що думаємо: сьогодні не так просто відрізнити дурну думку від недурної. Крім того, нездатність усунути неминучість глупоти із соціальних відносин призводить до недосконалого вивчення політичних процесів. Наскільки інститути демократії здатні працювати з глупотою усвідомлюючи власну недосконалість? Чи можуть політичні режими бути ознакою неврозу і як їх політика впливає на ступінь виявлення публічної глупоти? Чи існує політична реакція на політичну глупоту і як вона може змінити хід історії? Схоже Еразм Роттердамський в свій час заклав велику тему, яка потребує нового переосмислення в час, коли глупота стає більш динамічною та поширеною формою політичних процесів.

Бібліографічний список:

1. Аристотель. Сочинения в 4 томах. Т.1. М., Мысль, 1976. 550 с.
2. Бэкон Ф. Сочинения в 2 т. Т. 1. М., Мысль», 1977. 567 с.

3. Бэкон Ф. Сочинения в 2 т. Т. 2. О мудрости древних. С.231 – 301.
4. Виступ П. Н. Мілюкова на засіданні Державної думи. (Зі стенограми засідання 1 листопада 1916 року). URL: <http://doc20vek.ru/node/1428> (Дата звернення 09.05.2021).
5. Кант И. Критика чистого разума. М.: Мысль, 1994. 591 с.
6. «Людство весь час регресує в бік дурниці», – видатний французький філософ Бернар Стіглер. Huxley. URL: <https://huxley.media/chelovechestvo-vse-vremja-regressiruet-v-storonu-gluposti-vydajushhijsja-francuzskij-filosof-bernar-stigler/> (accessed 19.06.2021).
7. Марина Х. А. Поверженный разум. Теория и практика глупости. – Астрель, 2010.
8. Спирина Э. Разум в окоеме глупости. *Философская антропология*. 2017. Т. 3. №. 1. С.117 – 134.
9. Gardner H. Stupidity and the Three Faces of Intelligence. *Le philosophoire*. 2014. №. 2. С. 9 – 17.
10. How politics makes us stupid. Ezra Klein. Vox. URL: <https://www.vox.com/2014/4/6/5556462/brain-dead-how-politics-makes-us-stupid> (accessed 09.05.2021).

References:

1. Aristotel'. Sochineniya v 4 tomah. T.1. M., Mysl', 1976. 550 s.
2. Bekon F. Sochineniya v 2 t. T. 1. M., Mysl', 1977. 567 s.
3. Bekon F. Sochineniya v 2 t. T. 2. O mudrosti drevnih. S.231 – 301.
4. Vistup P. N. Milyukova na zasidanni Derzhavnoi dumi. (Zi stenogrami zasidannya 1 listopada 1916 roku). URL: <http://doc20vek.ru/node/1428> (accessed 09.05.2021).
5. Kant I. Kritika chistogo razuma. M.: Mysl', 1994. 591 s.
6. «Lyudstvo ves' chas regresue v bik durnici», – vidatnij francuz'kij filosof Bernar Stigler. Huxley. URL: <https://huxley.media/chelovechestvo-vse-vremja-regressiruet-v-storonu-gluposti-vydajushhijsja-francuzskij-filosof-bernar-stigler/> (accessed 19.06.2021).
7. Marina H. A. Poverzhenniy razum. Teoriya i praktika gluposti. – Astrel', 2010.
8. Spirova E. Razum v okoeme gluposti. *Filosofskaya antropologiya*. 2017. Т. 3. №. 1. С.117 – 134.
9. Gardner H. Stupidity and the Three Faces of Intelligence. *Le philosophoire*. 2014. №. 2. С. 9 – 17.
10. How politics makes us stupid. Ezra Klein. Vox. URL: <https://www.vox.com/2014/4/6/5556462/brain-dead-how-politics-makes-us-stupid> (accessed 09.05.2021).

DOI 10.31558/2617-0248.2021.6.2

УДК 304.4:316

D. BELL ABOUT THE INNOVATIVE NATURE OF POST-INDUSTRIAL SOCIETY

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8827-3569>

**Sashchuk H. M., Doctor of Political Sciences, Professor at the Institute of Journalism
Taras Shevchenko National University of Kyiv**

The essence of D.Bell's understanding of post-industrial society is analyzed. It turned out that the scientist understood it as an "analytical construction", and not a characteristic of a particular society, focusing on the main factor of this society, which determines its radical differences from the industrial society, namely, the large-scale growth of "intellectual technology".

It is noted that the scientist distinguishes eleven important features of a new society, five of which are closely related to science and knowledge. The rest – with the dissemination of information, the development of information technologies and their impact on the political sphere of society. Interesting are the thinker's opinions on political power in the future society, in particular about the "meritocracy", the transition from representative democracy to "democracy of participation", the place and role of a democratically minded politician in the political processes of the information age.

Now the focus is on threats associated with the use of sophisticated information technology and general control over information that can be poured out by abuse, from hiding information to illegal or false disclosure. Therefore, institutional restrictions in the field of information are needed.

It is summed up that industrial society is considered D.Bell mainly through the prism of its main advantages: the innovative nature of production, the growing role of knowledge as a strategic resource of development and knowledge carriers as a leading stratum of society, its transformation into a "collective good", subordination of economic social and cultural.

Keywords: post-industrial society, information technology, science, knowledge, meritocracy, democracy are compliant.